



0.

Plastične vrećice su možda loše, ali su (bitno) bolje od ostalih

(Foto: Daniel Romero / Unsplash)

EU ne predlaže zabranu laganih plastičnih vrećica (15 do 50 mikrometara), već države članice poduzimaju mjere za postizanje održivog smanjenja potrošnje laganih vrećica za nošenje na svojem državnom području



prof. emer. Igor Čatić

O svakoj ljudskoj djelatnosti konačnu odluku donosi politika. Odluka ovisi o kvaliteti pripremljenih podloga. Tako su Norveška i Švicarska donijele odluke o ukidanju deponija. Već tri desetljeća svjedoči se zeleno-političkom pokušaju uništenja „najlošijeg proizvoda“ svih vremena. Plastičnih vrećica. Kako današnja politika vidi stanje? Ministarstvo za zaštite okoliša i energetike propustilo je najširu javnost obavijestiti što se promijenilo s 1. siječnja 2020. na području uporabe 10 plastičnih proizvoda.

S druge strane, SDP koji je započeo predizbornom kampanjom izašao je s tekstom bivšeg ministra zaštite okoliša, gospodina Mihajla Zmajlovića, trenutno saborskog zastupnika i predsjednika Odbora za zaštitu okoliša i energetike (OZOIE). Koji je 2013. opravdano potpisao prijedlog Hrvatske gospodarske komore, temeljen na rezultatima rada članova tadašnjeg Društva za plastiku i gumu, da se odbije tadašnji prijedlog EU-a o zabrani plastičnih vrećica. A on sada traži upravo to – zabranu plastičnih vrećica, jer je Vlada to propustila??? A zna li Predsjednik OZOIE-a što će učiniti s jednokratnim proizvodom, pelenama?

Polazište u razmatranju prijedloga o zabrani korištenja plastičnih vrećica je naziv DIREKTIVA (EU) 2019/904 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 5. lipnja 2019. Ona ukazuje na smanjenje utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš. Vrećice nisu predmet te Direktive koja se bavi plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu (SUP). Tu se zabranjuju slamke, štapići za uši, tanjuri itd.

Smanjenje potrošnje vrećica regulirano je DIREKTIVOM (EU) 2015/720 EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA od 29. travnja 2015. o izmjeni Direktive 94/62/EZ u pogledu smanjenja potrošnje laganih plastičnih vrećica za nošenje. To znači, u EU zakonodavstvu, vrećice se smatraju ambalažom. Mogu biti regulirane Zakonom o ambalaži i ambalažnom otpadu ili nekim podzakonskim aktom, a ne Zakonom o održivom gospodarenju otpadom.

Koje to vrećice bivši ministar želi zabraniti?

U svjetlu nepoznavanja prijevoda engleske riječi „bag“ koja znači vrećice i vreće, torbe i torbice, nejasna je izjava M. Zmajlovića koji ispred SDP-a „predlaže zabranu korištenja plastičnih vrećica“? Kojih, „bag“? Onih vrećica za nošenje? Ili i onih za smeće, poljoprivredu ili obranu od poplava? Stoga treba definirati vrećice i to prema namjeni (plastične vrećice za nošenje) i debljini u skladu s člankom 1 Direktive (EU) 2015/720.



Razlikuju se tri vrste vrećica. To su: plastične vrećice za nošenje s ručkom ili bez ručke, izrađene od plastike koje se daju potrošačima na prodajnom mjestu robe ili proizvođača, lagane plastične vrećice za nošenje debljine stijenke manje od 50 mikrometara i vrlo lagane plastične vrećice za nošenje, debljine stijenke manje od 15 mikrometara koje su potrebne zbog higijenskih razloga ili koje služe kao primarna ambalaža za rasutu hranu kada to pomaže spriječiti bacanje hrane.

Pritom EU ne predlaže zabranu laganih plastičnih vrećica (15 do 50 mikrometara), već države članice poduzimaju mjere za postizanje održivog smanjenja potrošnje laganih vrećica za nošenje na svojem državnom području. Članice slobodno poduzimaju jednu ili obje mjere koje slijede. Da razina godišnje potrošnje od 31. prosinca 2019. ne premaši 90 laganih plastičnih vrećica po osobi.

Od 31. prosinca 2025. predlaže se potrošnja 40 laganih plastičnih vrećica za nošenje po osobi ili istovjetne ciljeve određene u masi. Vrlo lagane plastične vrećice za nošenje mogu se isključiti iz nacionalnih ciljeva potrošnje. Potrebno je osigurati da se lagane plastične vrećice za nošenje od 31. prosinca 2018. ne dijele besplatno na prodajnome mjestu robe ili proizvoda, osim ako se provedu jednako djelotvorni instrumenti. Vrlo lagane plastične vrećice za nošenje mogu se isključiti iz navedenih mjera.

Prema raspoloživim podacima nijedna država EU članic, osim Francuske, nije zabranila uporabu laganih plastičnih vrećica (između 15 i 50 μm). Francuska dopušta vrlo tanke vrećice (tanje od 15 mikrometara pod uvjetom da su pogodne za tzv. „kućno kompostiranje“, a višekratne nisu predmet ograničenja. Trenutno nisu dostupni podaci o stanju u Hrvatskoj. Najavljeni su za svibanj 2020. Toliko o političkim pogledima na problem.

Smiješne situacije u svakodnevnom životu

No na razini svakodnevnog života događaju se smiješne situacije. Osobno, kupio sam dva kožna remena. Pita me prodavači želim li ovako definiranu laganu plastičnu vrećicu, uz naplatu. Odbio sam i tražio da mi umota u tanki papir. Vlasnik to ne dopušta. Grohotom sam se smijao što nam nude domaći i strani trgovački lanci. Jedan, usprkos upozorenju da ne postoje, reklamira naplatu PVC vrećica. Drugi prodaju tzv. biovrećice. Teško vama ako s njima pokisnete. Zapakirana roba je odjednom na podu. Neki reklamiraju kompostirajuće vrećice. No Hrvatska nema potrebnih industrijskih kompostana.

Slične rasprave se vode još i danas diljem svijeta. Kada je 2013. tadašnji EU Povjerenik za okoliš Janez Potočnik pokrenuo akciju zabrane ili ograničavanja plastičnih vrećica, reagiralo se tekstom: „Umjesto da otvara, EU radna mjesta zatvara (*Hrvatski fokus*, 25. listopada 2013.)“. Potaknuta tim tekstom, ugledna novinarka Hrvatskog radija Silva Celebrini je za potrebe emisije „Plastične vrećice u ozračju EU direktive“ (*Eko radar*, 1. program HR, 20. studenoga 2013.) načinila intervju s J. Potočnikom koji je priznao da se ta zabrana ili opozivanje donose kako bi se suzbila konkurencija izvan EU. I sada EU računa na porez od vrećica. Posebno u ozračju Brexita. Plastične vrećice su možda loše, ali bitno su bolje od svih ostalih, načinjenih od drugih materijala.



Papirne vrećice imaju svoje nedostatke

Vrlo teško pitanje za Predsjednika OZOIE-u. Kako se namjerava riješiti pitanje pelena. S motrišta uporabe moguće je razlikovati dječje pelene, pelene za odrasle i higijenske uloške. Njihovi trenutni svjetski udjeli su sljedeći: dječje pelene 34,6 %, pelene za odrasle inkontinencija i ostali sadržaji) 29,2 %, a ženski higijenski ulošci 24,1 %. Problem je ozbiljan, znatno ozbiljniji nego što su to plastične slamke (0,02 %). Koje su dopuštene za medicinske svrhe. Npr. u zagrebačkom komunalnom otpadu 2016. bilo je 4,04 % pelena. Od kojih su posebno opasne one za odrasle. Gdje su završile, jer su pune vrlo opasnog otpada?

I na kraju. Što s time imaju Norveška i Švicarska? Nema tamo raznih jakuševaca i marinščina. I nepodnošljivog smrada. Tamo se sve što se može reciklirati se reciklira, ostalo se spali. A zašto baš plastične vrećice i slični proizvodi? Da se skrene pozornost od istinskog antropogenog utjecaja na klimatske promjene. Bit će to tema javno dostupnog „Filozofskog (stvarno znanstvenog) kafića“ u Studentskom centru 12. ožujka 2020.